

P. K.

**"Postawy społeczno-polityczne
duchowieństwa diecezji kieleckiej w
latach 1864–1914", Tomasz
Domański, Kielce 2008 : [recenzja]**

Z *Dziejów Regionu i Miasta* : rocznik Oddziału Polskiego Towarzystwa
Historycznego w Skarżysku-Kamiennej 2, 185-186

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Tomasz Domański,
Postawy społeczno-polityczne duchowieństwa
diecezji kieleckiej w latach 1864–1914,
Kieleckie Towarzystwo Naukowe, Wydawnictwo Jedność,
Kielce 2008, ss. 406

Modny ostatnio temat badawczy, jakim jest problematyka postaw społecznych, kulturalnych i politycznych w trudnych dla naszego narodu czasach, stał się okazją do wydania książki Tomasza Domańskiego, związanego z Uniwersytetem Jana Kochanowskiego. Dla nikogo, kto chociaż trochę interesuje się historią Polski, granice chronologiczne omawianej publikacji nie będą zaskoczeniem i nie ma potrzeby ich komentowania. Również zakres terytorialny pracy jest zasadny, gdyż dzięki temu można pokazać w miarę pełny obraz duchowieństwa jednej diecezji. Całość składa się ze wstępu, sześciu rozdziałów i zakończenia oraz tego co współcześnie jest niezbędne – streszczenia w języku angielskim.

Autor omówił w I rozdziale historię powstania diecezji kieleckiej, której zawikłane dzieje mogą być ciekawą lekturą dla zainteresowanych historią Kościoła małopolskiego w okresie porozbiorowym. Działalność dobroczynno-charytatywna duchowieństwa, zwłaszcza walka z pijaństwem i udział w zwalczaniu epidemii, zostały omówione w II rozdziale. W III przybliżono inicjatywy oświatowe. Interesujące jest zainteresowanie księży pracami w Polskiej Macierzy Szkolnej, zdominowanej przez endecję. Ich zaangażowanie było jak najbardziej świadome, gdyż pragnęli realizacji nauczania podstawowego w oparciu o model religijny. Udział w organizacjach społeczno-kulturalnych omówiono w IV i V rozdziale. Może najciekawszy jest rozdział VI, gdzie na wybranych przykładach pokazano postawy polityczne duchowieństwa po upadku powstania styczniowego, wobec wydarzeń rewolucji 1905–1907 i u progu I wojny światowej. Obraz działalności po upadku powstania nie jest w przypadku przedstawicieli Kościoła kieleckiego jednoznaczny, co pokazuje fragment wypowiedzi biskupa Tomasza Kulińskiego: „Pamiętać należy o tym, że Boska Instytucja, jaką jest Kościół Święty, [...] opłakuje posługiwanie się religią i jej nadużywanie w manifestacjach politycznych, jak to już miało miejsce” (s. 273). Na szczęście znalazły się wśród duchownych jednostki odważne i świadome

celów patriotycznych, jak Władysław Siarkowski, Salezy Zychowicz, Aleksander Kluczyński, Jan Struja, Jan Szpakiewicz i wielu innych, „szeregowych” kapłanów.

Na zakończenie Tomasz Domański stawia kilka tez, z których najważniejszą przytoczę *in extenso*: „Pojawiające się na łamach prasy regionalnej i ogólnokrajowej postulaty udziału inteligencji – do której księżą niewątpliwie należeli – w walce z ciemnotą i zacofaniem umysłowym ludności polskiej znalazły swoich admiratorów i realizatorów w duchowieństwie kieleckim” (s. 337), co można traktować, jako formę zadośćuczynienia za mniejsze zaangażowanie w sprawę walki o niepodległość po 1864 r. Warto dodać, że tezy te zostały dobrze udokumentowane materiałem źródłowym z Archiwum Diecezjalnego w Kielcach, Metropolitalnego w Częstochowie, Paulinów na Jasnej Górze, Państwowego w Kielcach i Łodzi oraz Archiwum Głównego Akt Dawnych.

P.K.